

Волошина К.В.

*Національний університет «Одеська
юридична академія», аспірант кафедри
кримінального права*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА, НАПРАВЛЕНА НА ВДОСКОНАЛЕННЯ СФЕРИ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НЕВИКОНАННЯМ РІШЕННЯ СУДУ

Кримінально-правова політика України – це стратегія державних органів, направлена на формування основних задач, принципів та цілей кримінально-правового впливу на злочинність у всіх сферах суспільства, та засоби досягнення позитивного результату, який виражається у прийнятті необхідних кримінально-правових законів та їх застосуванні.

Кримінально-правова політика формує законодавчу базу боротьби зі злочинністю шляхом відмежування злочинного від незлочинного, кримінального від некримінального. Шляхом правильного застосування засад кримінально-правової політики, державні органи виявляють сфери, в яких існують прогалини нормативного регулювання тих чи інших питань. Основним в її змісті є виявлення негативних явищ, з якими необхідно боротись, усвідомлення потреби суспільства в кримінально-правовому регулюванні, встановлення караності суспільно небезпечних діянь та заходів кримінальної відповідальності й умов звільнення від неї. Будь-який закон має створюватись для задоволення реальних потреб суспільства та для вдосконалення всіх сфер його життя. Кримінально-правова політика направлена на вдосконалення судової влади в сфері виконання судових рішень

Проблемі невиконання рішення суду в Україні присвячено багато часу та досліджень як державних органів України, так і вчених, труди яких були направлені на вдосконалення кримінального закону та його застосування. На протязі багатьох років йде активна діяльність, направлена на вирішення проблеми виконан-

ня судових рішень на території України. Підвищена увага до цього питання пов'язана із тим, що кількість випадків невиконання рішення суду збільшуються з кожним роком. Практика свідчить, що у 2010 р. за цей злочин було засуджено 78 осіб, в 2011 р. – 133 особи, а вже у 2012 р. – 143 особи, що майже в 2 рази більше, ніж у 2010 р. Варто зауважити, що рішення не виконуються як юридичними та фізичними особами, так і державними органами України тощо.

В 2010р. державою були зроблені кроки по вдосконаленню законодавства в сфері регулювання судової системи, які відносились також до питання виконання рішення суду. Так, до Кримінального Кодексу України було внесено нову редакцію ст. 382, яка передбачає більш сувору відповідальність за умисне невиконання рішення суду. Таке умисне невиконання є злочином не тільки для службових осіб, а й для пересічних громадян. Після внесення змін до КК України та до закону «Про судоустрій і статус суддів», Венеціанська комісія, яка робила висновки по цьому питанню, зауважила, що у разі, якщо боржник не виконує рішення суду, важливо знайти можливість забезпечення повернення ним боргу. Відтак покарання боржника ані прискорить виконання судового рішення про виплату боргу, ані адекватно компенсує кредиторів наслідки затримки виплат.

Слід зазначити, що 17 липня 1997 р. Україна ратифікувала Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод відповідно до ч. 1 ст. 9 Конституції України стала частиною національного законодавства. Відповідно до ст. 19 Конвенції для забезпечення дотримання державами-учасниками взятих на себе зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї створюється Європейський суд з прав людини. Враховуючи надану народу України можливість звертатись до цього суду, та той факт, що в державі з кожним роком стало поширюватись невиконання судових рішень, кількість звернень до Європейського суду з прав людини росте, і велика частка із них стосується саме звернень проти держави в зв'язку з невиплатою певних коштів, які мають бути виплачені згідно із законодавством України.

В той же час, у Страсбурзі було зазначено, що виконання рішень Європейського Суду з прав людини в Україні знаходиться не в кращому стані. Україна увійшла в десятку країн поруч з Болгарією, Грецією, Італією, Молдовою, Польщею, Росією, Румунією та Туреччиною, в яких систематично виникають затримки у виконання рішень Європейського Суду. Тобто навіть при наявності рішень Європейського суду на користь громадянина України, він не має гарантії того, що це рішення буде виконане у найкоротший термін. Причиною цього, виходячи із пояснень виконавчих органів, є недостатність коштів у державному бюджеті України та неможливість подальших виплат окремим громадянам навіть після того, як рішення вже було винесене на їх користь. Але ж саме на державі лежить прямий обов'язок дотримуватися громадянських прав осіб і забезпечувати належне та своєчасне виконання рішення суду, що набрало законної сили. виправдання неможливості виконання судового рішення відсутністю фінансування є неприпустимим для держави.

Враховуючи вищенаведене, з 1 січня 2013 р. в Україні вступив в силу новий закон «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», який визначив особливості та порядок виконання рішень, де відповідачем є держава. Відповідно до нього держава гарантує виконання рішення суду про стягнення коштів та зобов'язання вчинити певні дії щодо майна, боржником за яким є державний орган, державні підприємство, установа, організація або юридична особа, примусова реалізація майна якої забороняється згідно із законодавством. В застосуванні самого закону було виявлено багато недоліків, але це питання часу. Позитивним є вже той факт, що законотворчий процес став рухатись в бік вирішення питань на користь громадян. Але, при цьому, в наведеному законі розглядається питання, коли боржником є держава. Інші є ситуації, коли боржниками є фізичні чи юридичні особи залишаються в межах діючих до цього законів.

Головою Верховного Суду України на парламентських слуханнях про стан виконання судових рішень в Україні 22 травня 2013 року було зазначено, що крім системних проблем законо-

давчого характеру, існують недоліки і в роботі самої Державної виконавчої служби України. Про це свідчать чисельні скарги осіб на рішення, дії або бездіяльність державних виконавців чи інших посадових осіб цієї служби.

На базі цього виступу, та оперуючи вищенаведеними фактами, треба зазначити, що проблеми в сфері невиконання судових рішень державою, або фізичними чи юридичними особами, тобто боржниками, залишаються доволі гострими. На думку автора основними недоліками в цій сфері є такі аспекти:

- Недостатність державного фінансування. Тобто закон про гарантії був прийнятий на початку 2013р., але при цьому бюджетом на 2013р. на виконання усіх судових рішень бюджетною програмою КПКВК 3504040 «Забезпечення виконання рішень суду, що гарантовані державою» було передбачено видатки в обсязі 153, 9 млн. гривень. Цієї суми не буде достатньо на покриття усіх боргів держави, а одже знов таки повної гарантіє своєї захищеності громадяни не мають.

- Недосконалість роботи виконавчих органів. Виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження та примусове виконання рішень інших органів (посадових осіб) – це сукупність дій органів і посадових осіб. Тобто від того, як свою роботу будуть виконувати органи виконавчої влади залежить результат отримання боргу кредиторами. Але навіть наявність кримінальної відповідальності за невиконання судових рішень посадовими особами, юридичними та фізичними особами не зменшує кількості таких злочинів, про що свідчить практика Українських судів та Європейського суду з прав людини.

- В законодавстві України ще є недоліки, такі як невідповідність нових законів вже існуючому законодавству. На вдосконалення таких питань потрібен час та судова практика, яка буде свідчити про необхідність внесення змін.

Роблячи висновки на базі усього вищезазначеного, можна сказати наступне: кримінально-правова політика направлена на вдосконалення законодавства, регулюючого невиконання судового рушення має позитивну направленість, але при цьому Дер-

жавні органи та влада не приділяють достатньо уваги для остаточного вирішення питання. Прийняття 1 січня 2013 року закону «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» потребує його подальшого вдосконалення. Також, важливо підкреслити, що у випадках, коли відповідачами є фізичні або юридичні особи, кредитор не захищений державою. Але, на думку автора, треба розглянути можливість закриття таких боргів державою з подальшим переходом всіх прав до її органів.

1. Конституція України

2. Кримінальний Кодекс України

3. Закон України «Про виконавче провадження»

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод